

Příběh žižkovské „nekropole“

02.11.2020

Začátek listopadu patří Dušičkám — Památce všech zesnulých. Jejich jímavé příběhy vyprávějí i náhrobky na největším pražském hřbitově na Olšanech.

Hřbitov na Olšanech vznikl v roce 1680, kdy za morové epidemie staroměstská obec zakoupila daleko od městských hradeb pozemek pro pohřbívání obětí nákazy. Ke stejnému účelu pak sloužil ještě v letech 1713—1714 a 1771—1772. Zásadním zásahem do poslání hřbitova bylo císařské nařízení z roku 1787, které zakázalo pohřbívání v kostelích a jejich okolí. Olšany se tím staly ústředním hřbitovem pravého břehu Vltavy. Součástí uvedených změn byl také zákaz ukládat zemřelé v rakvích; ti tak museli být zašíváni do pytlů nebo pláten. Vytlačení hřbitovů mimo město způsobilo zvýšení počtu pohřebních průvodů a tím i zájem o honosné rakve. Pohřební ceremoniál a právě rakev byly totiž výrazem sociálního postavení a majetkových poměrů pozůstalých. Nařízení nicméně vzbudilo tak velikou nevoli a odpor ve všech vrstvách obyvatelstva, že muselo být brzy zrušeno.

Na základě zmíněného císařského dekretu vznikl kolem kostela sv. Rocha, sv. Šebestiána a sv. Rozálie 1. zádušní hřbitov. Krátce potom následoval 2. zádušní hřbitov. V roce 1862 to bylo už pět hřbitovů, které tvoří staré Olšanské hřbitovy. Do roku 1910 zaplnily zádušní hřbitovy 1 až 9 a 1. obecní hřbitov území mezi dnešními ulicemi Jičínskou, Želivského a Olšanskou. Téhož roku byly založeny hřbitov 2. obecní a 10. zádušní, oddělené od původních hřbitovů Želivského ulicí. První obecní hřbitov, který vznikl na křižovatce dnešních ulic Vinohradská a Želivského, byl určený pro pohřbívání nekatolíků. Stejně tomu bylo u 4. obecního hřbitova. Po vypuknutí první světové války sloužil nově založený 10. hřbitov především pro padlé rakousko-uherské vojáky, po jejím skončení pak pro padlé a zemřelé legionáře. Říkalo se mu proto vojenský hřbitov. V pozdějších dobách přijímal také zemřelé ruské emigranty, a tak se o něm také mluví jako o ruském hřbitově. Do areálu Olšanských hřbitovů patří také Nový židovský hřbitov založený roku 1891, který má vchod z Izraelské ulice.

Odhaduje se, že do dnešních dnů na Olšanských hřbitovech spočinuly asi dva miliony zemřelých, a to od lidí obyčejných až po špičky ve svém oboru — vědce, umělce, politiky, podnikatele. Svědčí o tom i vzhled jednotlivých hrobů. Na jejich podobě se leckdy podíleli významní architekti, sochaři a kovolijci. Mezi nejzajímavější i nejmávanější patří třeba hrob rodiny Hrdličkovy nedaleko hlavního vchodu. Monumentální mramorový náhrobek zaujímá plochu 94 metrů čtverečních a tvoří ho čtyři sochy — anděl smrti, mladík v uniformě, jeho otec a matka. Ty podle legendy představují výjev ze snu matky Hrdličkové, které se jedné noci zdálo, že se s ní přišel rozloučit její syn. Zanedlouho prý dorazila z Vídně zpráva, že Jan spáchal 25. května 1900 ve věku 21 let sebevraždu z nešťastné lásky. Bádání v pramenech takovou verzi nepotvrdilo.

Na třetím Olšanském hřbitově je hrob potomků Augustina Zimmermanna. Nápis upomíná na tragický příběh, podle nějž otec po obdržení soudní výpovědi z bytu ze zoufalství zavraždil své děti a sám pak spáchal sebevraždu: „Zde odpočívají v pánu Augustin a Václav, Mária a Antonín, dívky, které dne 27. října 1861 s otcem Augustinem Zimmermannem na Žižkově násilnou smrtí život svůj dokonaly.“ V sousedství kaple svatého Rocha je zase k vidění socha mladé ženy se zmrzačenou levou rukou. Připomíná dceru, která udeřila svou maminku, a za to ji podle pověsti stihl trest v podobě kostižeru a odpadnutí části levičky. Socha, která je na místě od doby jejího skonu, ukazuje, jak po smrti matky sedala u hrobu a modlila se za odpuštění. V den výročí rouhavého skutku stéká údajně po její tváři slza...

Galerie

2 fotografie

